

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
5 Septembrie st. v.
17 Septembrie st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 36.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Flori de munte.

— Novelă. —

(Încheiere.)

Apoi tăcură amândoi. Gurile tăceau, dar fețele li vorbiau. El dicea da, ea dicea ba.

— Nu vii, Cununițo?

— Nu!

Turma trecea delul încôce, clopotele resunau prin pădure...

Cavalerul se scolă, redică arma pe umăr și porni.

— Să fii sănătoasă, Cununiță!

— Mulțămesc, domnule!

Românul are o inimă simțitoare, dar are tot odată un suflet tare și voinic.

Cetiți istoria!

Dar a fost un timp în țera noastră când inrolau feciorii cu funea.

Și mergeau țeri, și treceau mări, și cât ține o viață de om se luptau într'una, cu toți împărații și nu mai isprăviau.

Își lăsă casa și mēsa. Își lăsă părinții, soția și pruncii, își lăsă holda sēmēnată, ierba cosită, plugul în brēsdă, oile 'n strungă — și mergea.

Îl luau dela mēsă, dela nuntă și din biserică, îl sculau din pat, la meșul nopții, în țori de ziua, i puneau funea pe mâni, lanțul pe picioare, și-l duceau.

Își lăsă soția și copilașii, și nu-i mai vedea în veci. Ferice de cel ce-i mai vedea la bētrâneți cu peri albi.

Se dicea, că ômenii de lege prind pe hoți; dar în urmă s'a strămutat rolul. Hoții prindeau pe ômenii de bine.

Cei mai mulți erau ômeni de bine, dar avea oricare câte un păcat.

Unul nu-și dădea pradă vițelul, altul sudorea. Unul nu-și dădea pradă soția, sora, fēta cea mare: binele vieții pacea casei, fericirea dragostei, onôrea.

Erau ômeni cari numai atâta vină aveau că aveau femeie frumôsă, sēu mireasă care își iubiă mirele ca și pe sânta preceastă.

Bărbatul își iubiă soția, mirele-și iubiă mireșa, și o grigiă ca pe cei doi ochi. Și decă nu-i ajută legea și plânsorea, i ajută codrul și băltagul.

Dar nu-i ajutau până-i lumea.

Odată îl prindeau când i eră lumea mai dragă

Și-l duce:

Femeia ș

uu.

Căpriore de vēnat.

Dar sē tăcem! Nu șcim noi ce au fost acele timpuri!

*

Pe un vērv de munte, în mijlocul codrului printre buhasii unei răriște eră stâna junelui pēcurariu.

Eră o nôpte lină de vēră. Ceriul eră limpede, aerul domol, luna sus pe ceriu.

Oile rumegau în staur, patru câni insgârdați dormiau pe sub lese întinși a lene, și tinērul pēcurariu dormiă la foc cu capul pe traită.

Ciorângul, un copilandru, băiat de strungă, dormiă cu capul pe un berbec, și caprele săriau peste el încôce și 'ncolo pe lângă foc.

Focul clipocia numai de abia, dând câte un fuior de schintei din când în când, cum se rumpea câte un tăciune în două

Un câne redică capul și morăi una. Apoi ieră tăcū.

Peste câteva minute ieră redică capul și lătră de două ori.

Pēcurariul sări drept în picioare și chiui una lungă: uă!

Pădurile i respuseră de opt ori: uă.

Cănele însē tăcū ieră. Pēcurariul adună tăciunii pe foc și se culcă de nou.

Dar nu ațipi bine -- și cei patru câni săriră de odată și prinseră a lătră.

— De oi câne! — strigă pēcurariul, și câinii se aruncară toți spre pădure.

Câinii se aruncău strașnic, și pēcurariul sări în picioare și privi

Naintea lui doi ômeni inarmați, în drēpta și 'n stânga ômeni cu lănci, ômenii curții domneșci. Încun-giurat de tôte părțile.

— Dă-te prins! — strigă o voce.

Pēcurariul păși una repede și luă băltagul în mână.

Dar nu apucă a se sculă, un om robust i puse mâna 'n pept.

— Nu me da Ciobane! — strigă pēcurariul, și un câne insgârdat sări în spatele vrēșmașului.

Pēcurariul se descopciă din mâinile lui, învērți odată băltagul, și-l focă.

Vrēșmașul sē rostogoli sub lēsă, dar în acel moment se auți o pușcătură.

De odată cădură la pământ pēcurariul și cănele. Pēcurariul lovit de o lance și cănele pușcat.

Pēcurariul sări în picioare, dar în acel moment săriră hoții pe el, și-l prinseră.

— Cine sūnteți voi mēi? — întrebă.

— Cine? Acuma întrebi? Lasă că te-om învăța noi să cunoști tu omenii curții. Așa cinstești tu curtea și poruncile domnești? Ține mâna!

Așa dîse un jupân cu ciucuri de pândă, și scoțînd o fune i ceru mâinile.

— Dar ce vrei jupâne? Măncatu-ți-am țarina, nu ți-am dat robotele, statu-ți-am în cale?

— Ține mâna!

— Nu ți-o țin!

Curtenii începură a-l blăni din lănci.

— Legați-me! — strigă odată.

Și-l legară.

Pe mâni i puseră funea carului, pe picioare lanțuri.

Și l'a dus. Eră înrolat — cu funea.

Și au coborît pe un picior de munte. Noptea, în meșul nopții, când și frunza dormia.

A avut și el un păcat. Avea drăguță frumôsă și credincioasă.

Au mers ca o oră. Odată ajunseră pe o culme colțuroasă, de unde ziua se vedea pîla muntelui ca o panoramă. De aici se aușia fluerul acasă la Cununița.

Pecurariul stătî locului.

— Mergi mei!

— Jupâne, — dîse pecurariul. Me despart de munte, me ajunge gelea; deslégă-mi mâinile să-mi scot fluerul, aș cântă o doină, să mai aud odată ăst munte plângînd.

— Mergi și taci prostule!

— Jupâne, turma mi-e pustie, am un tată bătrîn, lasă-me să dîc una de gele, că tata pricepe gelea mea și a șei să mîrgă să-mi scotă oile la pășune.

— Nu taci acû? obleşci-l din lance mei! — strigă jupânul.

Pecurariul mai voi să dîcă ceva, dar jupânul se aruncă, și smăcîndu-i fluerul de după curea, îl aruncă în pădure peste niște vîrvuri de brazi.

— Acuma nu mai am nimică jupâne, me poți frige.

— Lasă, lasă, frige la tine nîmțile, — dîse jupânul rostogolîndu-se peste un bolovan.

Și merseră pe ploia la vale, tot ănsul cu gîndul lui.

* * *

Griga Codrean — așa eră numele pecurariului — colé pe prînd ajunse la curtea domnîescă.

Șciá el că cel prins cu funea n'are îndurare; dar nădejdeea nu ne lasă nici chiar în gura morții. Credea că va întrá în curte, își va spune că sôrtea stăpînului munților, i va spune că n'are vină, a ămblat după cele oi cât a fost vîra de lungă, n'a mîncat țîrinile, a dat dejma, din mei, din stupi, din pui, din oue, pei de urs, fîră la mîsa domnîescă, fragi de munte, bureți aleși și smeură cîptă. Apoi i va spune că e mire, și domnul se va îndurá, că dîră nu-i págân — se va îndurá și-l va eliberá. Nu șciá sîrmanul ce vină are.

A întrat în curte. Acolo l'au pus într'o cîmeră pînă într'altă dî la prînd.

Într'altă dî la prînd l'a scos, l'a pus între doi panduri și l'a dus. Unde și pentru ce? La miliție, pentru că avea ochi frumoși.

Ajuns la oraș, îl puseră pe un scaun și i facurá rușinea că i tunseră pîrul cel frumos pînă în pele și-l făcurá goișel ca pilagul. Numai asta mai lipsia.

Apoi l'a îmbrăcat cu soloari nemțesci, i-a pus pe cap o căciulă cât o ciupercă, apoi pușca pe umăr, și a dîs să mîrgă la deprindere.

A și mers; dar într'altă parte.

Peste nopte a cugetat, și 'ntr'altă nopte sári pe o ferestă, aruncă sentinela într'un sanț și luá lumea 'n cap.

În trei dîle a ajuns în munte. A mers după sóre și a nimerit. Zîua îl povățuia sórele și vîntul, noptea stelele.

Ajuns odată 'n munte, să simți la largul lui. Luá codrul de-alungul, cu băltagul pe mînă și cu inima 'n dinți.

Își caută calea din noptea ceea, și-și află fluerul. Acuma din cele ce le perduse avea două: băltagul și fluerul. Cu acestea două le va câștigá și celelalte.

Voinicul nu pieré!

*

Gelea mirelui eră lungă, dar gelea miresei eră și mai lungă. Bărbatul geleşce pînă uită, femeia geleşce pînă mîre.

Cununița își geliá mirele așa cum își gelesc omenii morții. L'a plâns ca pe morți, ba mai mult; și l'a gelit cum se gelesc morții. Cine șci decă l'a mai vedé cândva în viêtă?!

Mulți călători cari ămblau pe munte șciá se-și spună că colo sub pîla muntelui pe marginea unui riu în tot timpul puteai să vedé o fêtă frumôsă plângînd. Spuneau, că e tinîră și frumôsă, și ămblă despletită cu pîrul lung, cine șcie, cine i-a murit?

Ah, dragostea ei eră nemărginită, dorul și suvenirile ei nu adormiau în veci.

Când se umeđă de ziua se scolă sîrmana, își luá furca 'n brău, se puneá colé nainte casei pe prag și plîngea. De pe prag mergea pînă pe marginea rîului, apoi pînă 'ntre fagi, pe unde își pretrecuseră amîndoi, și ieră viniá și ieră mergea — nu-și afla locul — dar mîngăiere nu-i dádea nici una.

Tăcuse porumbii 'n codru, tăcuse turtureua 'n fagi și priveghitorea lîngă riu, tăcuse tôte ca amuțite, se păreau că și ele gelesc. Numai riu mai făcea frîmet, și vîntul adia din când în când; dar și ele — riu șoptia mai trist, și vîntul suflá mai rece.

Oh, că măestre-s elementele naturii! Așa-ți cântă cum ți-e inima. Decă ți-i plin sufletul de fericire, ele cântă cîntec de fericire; decă ți-i greu sufletul de gele, și ele cântă de gele. Așa e cînteca precum o in-țelegi.

Cununița le 'nțelegea tôte, dar tôte a gele.

Se sculá noptea, și eșia afară, stătea pe prag cu orele și așteptá.

Ce așteptá? Ce șciá ea ce așteptá, el nu viniá și ea așteptá.

Eșia sîra la lună, și se preămblá cu orele pe lîngă riu ca o stafie, și caută și așteptá.

Multe dîle au trecut; dar nici frunza, nici ierba nu-i spuneau de el.

Dar de un timp încóce — Dîmne, Dîmne, mari-s lucrurile lui Dđeu! — de un timp încóce, în totá noptea, colé cam pe la meșul nopții — ce ai mai șei de ce — așa cântá muntele de doinic, cât își plîngea sufletul.

Multe nopți a auđit ea așa muntele plângînd, dar nu șciá ce zuiet, ce bocet pôte să fie. Ací se părea suflare de vînt, ací se părea bocet de fêtă mare, ba ací se părea doină de fluer, ca și când ar aduce-o vîntul dintr'o depártare mare.

De atuncia nu dormia cu nopțile.

Odată însé, nici ea nu șciá sîrmana, ori că a nebunit, ori că într'adevăr acel cîntec eră doina unui fluer.

Și ce doină! Oh, așa nu cântá în lume, numai el, numai drăguțul ei.

Și de ce o ascultá mai bine, de ceea se părea că mai bine o înțelege. El eră, el trebuia să fie, așa nu fluerá nimenea 'n lume, numai el.

Într'o nopte frumôsă ședea Cununița pe prag și așteptá să 'ncepá fluerul.

Când eră în meșul nopții, doina să audă. Ceriul eră limpede, aerul domol, doina să audă bine.

Cununița nu dișe nimerui nimică, își sufucă pôlele, apoi își luă cu sine un cățel să aibă cu cine vorbi când i va fi urit; apoi își făcū cruce de trei ori, și porni.

Unde? După sunetul fluerului!

Trecea peste ripe, trecea peste stânci colțuroșe, prin smidă și prin smeurișe, pe unde șerpele își face mărgeua, dar trecea. Ea nu cugetă la piciore și la cale, ea cugetă numai colo departe de unde se audă doina.

Când o ajungea uritul, mai agrăia cățelul: mēi Ciobane, tu Ciobane; cuciu 'ncōce, cuciu 'ncolo; cuciu-i mândru, cuciu-i lotru...

Și cățelul să părea că o pricepe ca un om. Se părea că ar vrē să dīcă: Nu te teme stăpână dragă, eu nu te las nici un moment!

Și-i prindea bine Cununiței înțeleptul cățel. Nu avea putere mare, dar avea credință mare și inimă bună.

Așā mērse Cununița mult timp și multă cale.

Odată ajunse pe o culme între niște stânci colțuroșe. Doina tăcū într'un moment.

Cununița stătū locului și privi în giur. Naintea ei o grămăditură de stânci albe, se părea că strălucesc la lumina lunii.

Și Dōmne! pe o stâncă la trupina unui brad ședea — ședea — el, drăguțul, mirele.

— Grigo! — strigă ea odată, și luă la fugă cătră el; dar numai un paș făcū și cădū între două stânci.

* * *

Câteva minute — Griga ședea pe o stâncă, și Cununița pe brațul lui.

— Oh Grigă, am gândit că nu te-oiu mai vedē cāt oi trăi, — dișe Cununița privind la el cu dragoste.

— Am vinit Cununiță, m'a adus dorul teu. Și aș fi vinit și de peste mare povățuit numai de dragostea ta și de credința mea. Dar n'am vinit la tine, că am știut că la tine me vor pândi. Am luat codrul dealungul cu doi tovarăși ce i am: fluerul meu și băltagul. Am știut io că cu acestea me vei afla.

— Și io te am aflat! — strigă Cununița, și se 'mbrătoșară cu dragoste uitându-și sōrtea și tot ce e pe pământ.

Odată grăi Cununița ieră.

— Șciū tu ce am cugetat eu Grigă?

— Ce drăguță?

— Mēi Grigă! Io șciū o vrăgitoare cāt să miră lumea de vorbele ei și de svaturile ei cele bune.

— O vrăgitoare?

— O vrăgitoare deū! Māne deminēță oiū merge la ea, că aceea m'a invēță pe mine cum să scapi tu de nēpastă și de urgie.

— Fă tu Cununiță dragă cum te-a indreptă maica precești și inima ta cea bună. Eu ađi nu mai am alt sfat decāt care mi-l dă codrul și toporul, — dișe el gelnic, dar rezolut.

— Crede-me Grigă sufletul meu, că vrăgitoarea e vestită și înțeleptă, și Ddeu e mare și bun.

*

Griga stătea cugetător cu mândruța la pept. I audă bătătura inimei, i simțiā totā suflarea, i audă vorba cea dulce și mângăitoare și i simțiā sārutul ferbinte și fericitor.

— Nu așā, — dișe odată el, — nu așā Cununițo. Vrăgitoarea e bună să facă de mārīt, să tipe cu bobii și să amăgēscă lumea, dar pe mine nu me scapā de nēpastă. Tu nu șciū de unde vine rēul meu. Șciū pen-

tru ce nu pot io trăi în lumea asta? Pentru ochii tei cei frumoși!

Cununița privi la el spāriōsă.

— Așā e Cununițo! Decā n'ai avē tu ochii acei negri, sēu decā n'ai avē atāta dragoste și atāta credință cătră mine, eu aș putē āmblā pe acești munți sehēstri cāt aș trăi. Dar tu ai ochi ca stelele, și priviri ca sōrele, și domnul pământului i-a vēđut și s'a jurat că i-a luā dela mine. Dar șciū tu ce Cununițo? De ici dela noi îndērēpt este un munte, il treci într'o đī până la prānđ. Dincolo de munte este o țērā, altā țērā, dar nu străină. Acolo șed creștini de legea nōstrā și resuflā omul mai ușor. Auđit-ai tu Cununițo de Moldova, o țērā bună, țērā romānēscă și bogată. Haid Cununițo, luām lumea în cap și pornim. Cu dragostea nōstrā vom trăi ori unde, numai în țēra asta plină de omeni rei, aici nu mai putem trăi. Vini-vei Cununițo?

Cununița priviā tot în ochii lui până vorbiā. Dar când a sfirșit vorba, a respuns dintr'una.

— Grigă sufletul meu! Mergi tu peste est munte și treci într'altā țērā, apoi mai treci șapte munți, apoi mai treci șapte țēri și āncă șapte mări — eu vin cu tine. Acolo va fi țēra mea unde vei fi tu, și acolo va fi binele meu unde te-oiu șci pe tine.

— Ddeu sē-ți respłătēscā credința ta, suflet bun și mângăitor!

Luna trecea după o culme, și dela rēsărit se umeđiā de diuā.

Pe un pērēu incepū o pasere a cātā...

* * *

Mult nu s'a mēnat și mirii erau gata de pornit.

Cale de o jumătate de đī la pōla muntelui erā o mănăstire, și 'n mănăstire un cālugar bētrān.

Griga într'o bună deminēță își luā mirēsa de mână, dādū pe niște plaiuri neāmblate pe cari numai păstorii le cunoșceau, și pe mēđăđi ajunserā la mănăstire.

Cālugarul li eși nainte. Erā alb ca neua și avea o fațā de sânt.

Tinerii i sārutarā māna, apoi intrarā într'o căsuliē micā.

Cālugarul i imbiā cu smeurā, cu mure și cu vere mālăiețe culese de pe cāmp. Mirii scōserā din desagu lānā de straie, caș bun ca untul, miere de stup cu fagurul, și Cununița mai deslegā din cornul nāframei doi bani de argint — i dāduse mamā-sa de acasă, i ținuse de cānd erā fētā, și le puserā tōte pe mēsā. Apoi își spuserā calea și dorința.

Cālugarul își puse patrafirul pe pept, scōse un molitevnic vechiu, își puse foc în cādelnitā, și incepū ceremonia cununiei cu evlavia unui sânt. Preot și cantor și fēt într'o persōnā. Cātā singur: Domnului sē ne rogām; apoi tot dēnsul cu glas mai scurt: Dōmne milueșce-ne.

El a cātāt evangeliā, el apostolul, el 'Isaia'. — Apoi i-au legat cu o frānghie, le-a schimbat inelele, i-au purtat pe lāngā mēsā, și le-a implinit tōte după santele Canone. Cānd a sfirșit și-a făcut cruce, a sārutat cu toții icōna maichi preceste și restignirea, și le-a poftit đile 'ndelungate, sporiu și noroc.

— Ietā cāteva lāni de straie pārinte, ietā caș bun de tōmnā, miere bună, că e de roiu tinēr, — incepū Cununița cu einste.

— Sē fie primite, — dișe cālugarul. Tōte-s bune ce a rēnduit Ddeu, tot darul de sus vine*.

Cānd a isprăvit, au pornit îndērēpt, și pe sērā a ajuns acasă. Cununița acasă, ier Griga — în codru. Codrul erā casa lui. Erā fugariu.

Intr'altā đī Cununița și-a cules zestrīșōra. Straie de lānā, albituri de in, cămeși impēnate, zadii alese, apoi doi cai de munte cu cōme bogate, patru tuluci,

bucăłani de munte, două vaci cu lapte, Griga și-a redicat turma, și au pornit.

Au trecut culmii munților, și au ajuns în Moldova.

La pōla muntelui s'au aședat într'un loc frumos și romantic.

Și-a făcut dintăiu colibă, apoi casă. Și-au făcut grajd din lorbe de fag, și a îngrădit staur la oi, și au început viață nouă în țără nouă.

Dragostea lor și bunetatea lui Dđeu au fost cu ei, și le-au ajutat la tōte.

Și au trăit fericiți în țără streină, decă n'au putut trăi în țera în care s'au născut.

Și au fost fericiți tot viața, numai un dor le-a ramas nemăngăiat în veci: dorul țării.

Dorul țării!

V. R. Buticescu.

Ah! plēcă dorule!

Ah! plēcă dorule 'n lung drum
Și strecōră-te ōrc-cum.

Sē veđi cum mai trăiește ea:
Frumosul vis din viața mea?!

De-i ajunge nōptea tārđiu,
Aședă-te la căpētiu —

Din focul cu care me arđi
Vērsă-i o lacrimă pe obrađi —

Sē simță și șciă și ea,
Cu cât dor duc viața mea.

De vei găsi 'nsē la-al ei sin
Zimbînd ferice — un străin.

Sē mori atunci, sē mori pe loc
O! dorul meu fără noroc —

Ca 'n lumea 'ntrēgă nimēnui
De-a mea durere sē nu spui.

Și ea sē plāngă — o crimă grea
Și eu nebun — sē-mi rid de ea.

V. B. Muntenescu.

Di Slaviei și serbarea „Romăniei June“

întru onōrea „Convorbirilor literare“.

(Urmare.)

Ci sē ne mai întrebăm odată: adevēr sē fie ōre, că direcțiunistii au întrodus pentru prima ōra critica, ca un ce nou, în literatura romănă? Nimic mai fals decăt acest asert. Căci — ca sē tăcem de G. Șincăi, a cărui „Cronică“ nu e altă ce, decăt o confruntare și criticare a sute de cronice, scrieri și documente vechie referitōre la Romăni; de P. Maior și I. Budai-Delēnu, cari pe la 1805 opurile și tractatele de limba rom. și le trāmet unul altuia espres spre criticare; și de alte urme mai vechi și mai nōuē de critică literară rom. începătōre, cine, ceși-cevași versat în istoria literaturii nōstre, nu-și reamintēște luptele literare p'aci inverșunate, cari prin deceniile 30—40, ales în privința modului cultivării graiului nostru, clararā pe scriitorii rom. de atunci, după Eliade, în „liberalii sēu următōrii lui P. Maior și P. Jorgoviciu, în moderați sēu āmblători pe

auria cale de mijloc, și în conservativi sēu mai bine retrograđi? Cine nu-și aduce aminte de tot asemenea lupte de prin anii 50 ai seclului, ce le luptarā la olaltă transilvanienii cu frații de peste munte, mai vērtos moldoveni, cu pēnă nu numai serios criticătōre, ci de destule ori întinsă în veninul satirei și sarcasmului mușcător?

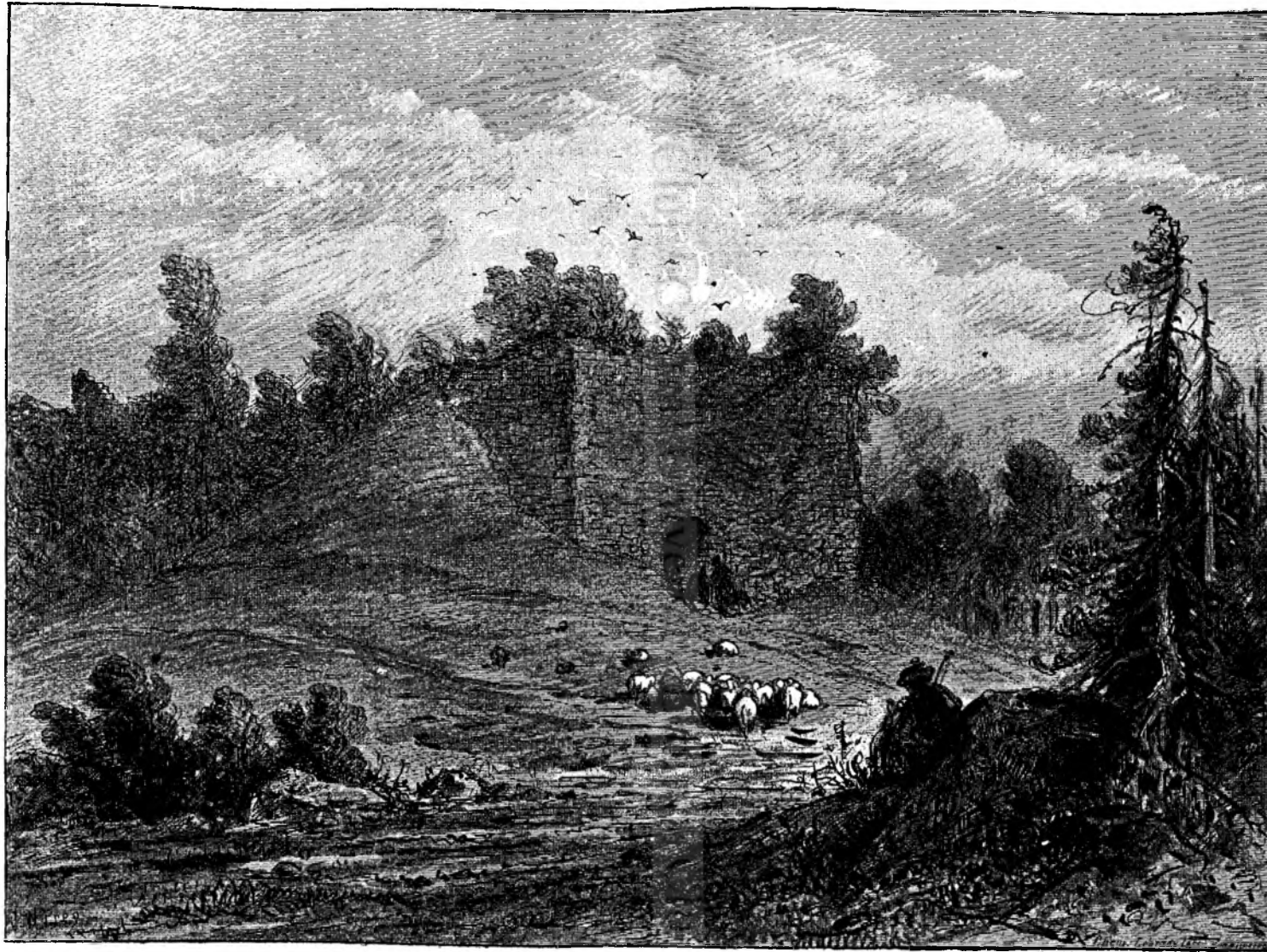
Peste tōte acestea și altele de acestea „Dacia literară“, pornită în 1840 de prē meritatul antesēmnan atât politic cât și literar al romănimei, M. Cogălnicean, suscepū și critica literară espres în programa sa. Frumōsa-i programă se resume adeca pe scurt: în a părăsi politica și a se ocupă numai de literatura națională; a face abnegațiune de loc și a fi numai fōie romănescă; a aduce, afară de compusețiunile redacțiunii și ale colaboratorilor, numai cele mai bune scrieri originali de prin điuarele rom., așa cât fōia cestiunată sē fie un repertor general al literaturii nōstre; a se feri pe cât numai se pōte de traducțiuni, cari devenise pentru scriitorii rom. manie și omori gustul originar; pentru tōte și peste tōte aceste a mânău o critică nepărtinitōre, criticând cartea, iēr nu persoana.

Vedem dară, că scriitorii rom. din timpurile „stării chaotice“ a literaturii nōstre încă simțā necesitatea și șcicia prețui folosul criticei, deprindēndu-o de fapt pe cāmpul junei literaturii rom. cu mai multe decenie înainte de resărirea „direcțiunii nōuē“. La nașcerea acestei critici literare rom. erā deja binisor de înaintată în etate.

Veđi bine, mēsură criticei perfecțiunată din đilele nōstre nu o putem aplică la densa. Sūnt ōre pentru asta de inculpat scriitorii nōstri din cestiunatele timpuri? De bună sēmă nu. Ar fi nejust în gradulsuprema a așteptă, ca ei cultivătōrii unei literaturi abia de ieri de alaltă cevași mai vigurose sē fie inventat și făcut, ceea ce chiar și apusul de mult civilizat și cu abia în seclul nostru al luminării și șciințelor și în parte abia în deceniile mai dincōce a stabilit pe base mai solide: înțelegem principiile și regulele criticei și estetice. Ba în privința multor părți ale acestora și ađi stau în certe și dispute erudiții, și vor mai stă. A putut deci prē bine dl T. L. Maiorescu sē iee în „Criticele“ sale pagine întregi din estetica lui Vischer, cum i-o documentă an-terț dl Ar. Densușian; nu-și putură însă și scriitorii rom. predecēsori luā de îndreptar opul lăudatului mare măiestru al estetice, din simpla causă, căci acesta aparū abia în 1857.

Se înțelege drept'acea de sine, că literatorii rom. ai acelor timpuri esercitarā critica „corespundētor stadiului nostru de desvoltare, pururea ținēnd compt de progresul la celelalte popōre“, care principiu nu-l profesarā și profesază numai „Convorb. lit.“, după cum afirmă dl C. Popazu, ci tōte literaturile tuturor timpurilor. Așa și literatura rom., dela începutul sēu și până ađi. Lucrul e fōrte natural. Pentru că starea literaturii și starea societății respective sūnt totdeuna cea mai fidelă oglindă reciprocă; una își vede lipul în cealaltă, și vice-versa. Un popor pe un grad mai scund al culturii nu va produce nu șciu ce minui de literatură și de arti: iecă deci că literatura sa va coresponde stadiului sēu de desvoltare. Cunoșcințe varie și multe încă va fi constrins sē invețe un atare popor dela altele mai înaintate: iecă-l deci ținēnd, cu voie fără voie, compt de progresul la celelalte popōre.

Iēr decumva sub frasa, că „literatura nōstră sē corespondă stadiului nostru de desvoltare“ e de a se înțelege sancționarea cutărōr gerguri provinciali în întreg cuprinsul lor de limbă literară rom., apoi un așa principiu îl ținem greșit și în urmările lui funest pe tru ginta romănă. Un atare principiu n'a urmărit

Ruinele Chiorului.

când e lumea dără nici o literatură în calea dezvoltării sale. De aceea vedem cu bucurie, că și însuși cadul noului școlă începe acum a-și reînforța încetinel ruda carului din direcțiunea dela început, prescriind învățăcelor sei unele reguli de purificarea și neologizarea românească.

Tot pe cîrda președintelui o mână și dl S. Haliță, carele în operatul său, după dl Frunză, concentrat în direcțiunea critică în literatura noastră, improspetând în memoria fie-cărui fazele prin cari ne-a trecut literatura, cu deosebire a dat o iconă a ei dela 48 până înainte de ivirea criticei în literatură. Dl H. află și în astă epocă scriitori buni, cari putea șerbi de model atât în privința formei cât și a conținutului: C. Negruzzi, Alecsandri, Alesandrescu, Mureșan și alții; dar aceștia rămân izolați, fără următori, din cauză, că tinerimea crescută în ideile timpului de după 48 era îmbătăită de laudele, cu cari jurnalistica încurajă mediocritățile literare. Pe când laudele erau în culme, pe când unul avea geniul lui Horațiu, altul întrecea pe Goethe și așa mai departe, pe atunci apare ceva nou în literatura noastră, apare critica, și trage o dungă grosă peste formele nebasate ale culturai noastre înainte de 60. Așa dl S. Haliță. Să ne oprim puțin-tel aci.

Noi nu ne impedecăm în aceea, că și dl H. atribue „direcțiunii noue” introducerea criticei ca a unui ce nou în literatura noastră; nici în aceea, că prin această critică direcționistă trage dungă peste întreg trecutul literaturii noastre dela 1860 în sus, deci și peste epoca celor mai mari poeți, revelați și de dsa, cu cari ne putem lăuda până acum (te miri că de pedepsa dungei scăpară vre-o opt ani până la 1867, primul an al „Convorbirilor lit.” și „Junimei.”) Causa însă, pentru care lăudații literaturii rom. corifei n'aură în răstimpurile din vorbă succesori mari, ori și mai mari ca densii, ni se pare cu totul alta, decât cea indicată de dl H.

Intr'adevăr cui nu-i este cunoscut, că prin anii 40—50 ai seclului, în care trăim, era și în regiunile Dunării-de-jos și ale Carpaților ca de un fluid electric îngreacă atmosfera de ideile liberali-umanitare, aduse și propagate din apusul Europei? Ușorarea sorței țărânului iobăgit, liberarea popoarelor aservite, frațietatea, libertatea și egalitatea tuturor: formă tema la ordinele țilei. Și sguduiturile din furtunoșii ani 1848—49, din cauza reacțiunii urmate pretotinde în anii următori, numai în parte mică realisară acele sublimi aspirațiuni.

Atari cercustări politico-sociali feceră, de se redică pe atunci p. e. la Magiari un Petőfi, întemeiătorul școlii poetice magiare populare; feceră, de Alecsandri între 1842—52 cu adunarea și studiarea poeziilor rom. populare fundă tot asemenea școlă poetică la noi Români; feceră, de în societatea lui pași în proșcenii mândra grupă a C. Negruzziilor, Gr. Alecsandrescilor, A. Donicilor, Bolintineanilor, G. Sionilor și a celorlalți, cari, cuprinși de un entuziasm sânt pentru aieptatele idei sublimi, produc pe câmpul poeziei rom. cu deplina vigoare și vîrtute a tineretelor, produc așa dîcînd ca un agru încă vergur. Căci, dîcă cine ce va dîce, produsele geniului lor cele mai numărăse și de valoare mai neperitoare datéază din anumitele două decenii. Asemenea e această, tot pe atunci, și dîncóce de Carpați, începînd dela măiestrul imnului și odei rom., A. Mureșan, până la soții lui, ales prin 1850 destul de numeroși, între cari și adevărate talente poetice ca Ios. Roman, Georgiu Dehelean și alții.

Vine însă timpul de după tractatul și convențiunea de Paris pentru principate; vine diploma de octombrie 1860 pentru Românii ciscarpatini, și toți sînt

necesitați a se arunca pe tărîmul politic, spiritele celor mai buni ai națiunii se absorb în activitate febrilă pentru a întemeia și asecura drepturile politice-naționale de atîta lume de ani aspirate, ieră acum, multe puține, redobîndite. Prê firesc lucru drept'aceia, că producțiunea pe câmpul literaturii frumoșe începînd dela 1858—60 începe, ales cu respect la calitate, a dá încetva și pe cîtva timp îndêret. Încă și mai firesc ni se va părê această, decât nu vom uita, că ori ce puteri producătoare în lume, fie în natura neanimată, fie în cea rațională, dela un timp încolo se eshauresc, până ce apoi se repară și restaură de nou. După ani mănoși urmêză ani sterpi, și întors.

Nu dar laudelor jurnalistiche și reciproce e de a se ascrie cestiunata lîngedire literară. Atari laude esagerate și tîmêleri ale scriitorilor nici că prê ocure în țiarele noastre din restimpul din vorbă; că-đi acestea abia aducea pe atunci și abia aduc mare parte și ađi simplul titlu și prețul noulor aparițiuni pe câmpul literaturii rom., necum recensuni și critice tîmêietore ori netîmêietore. P'aci singura excepțiune o face în acest respect disertatiunea repausatului Iustin Popfii despre literatura rom., pe care mai vîrtos o și critică și sbicueșce dl T. L. Maiorescu. Nu trebuia însă uitat, că fără îndoieală talentatul Popfii a fost în prima linie orator, orator bis-ricesc nu de tóte țilele, și ca atare stilul oratoric nu și-l putu și șciú renega nici în numita disertațiune, ceea ce încetva îl și escusă. Apoi judecând imparțial, trebuie să-i concedem meritul, că disertațiunea lui, după „Tipografiile rom.” de dr. Vas. Pop (1839) și mai deodată cu „Lecturarul” lui A. Pumnul, a fost dintre primele încercări de a dá un conspect al literaturii noastre.

Afirmat-ar-fi însă Popfii ori alții, că noi avem deja în cutari și cutari un Horațiu, un Goethe și mai șcie Ddeu ce: ore la alte națiuni în focul și entuziasmul tineretelor redeșteptării naționale nu s'a mai afirmat așa ceva, ba și mai mult? P. e. întemeietorul istoriei literare magiare, Franc. Toldy, scrisese în istoria sa, că odistul mag. Dan. Berzsenyi a întrecut în odă pe bîtrînul Horațiu. Eh, pentru această și alte asemenea pécate și greșele (căci nimene nu e fără de pécate) magiarimea jună, generațiunea de astăđi, a aruncat ore cu petri și cu tină în Toldy și în contimpuranii și predecatorii lui, căci aceștia au frânt ghiata pentru literatura și cultura magiară? Departe să fie! Lui Toldy și altora le corese cu convenită reverență erorile; și pentru că acești premergători aprinseră lumina, ca următorii să vedă mai bine și mai departe și mai profund, le volă la bîtrînețe pensuni câte de trei patru mii fl. le redică monumente celor defuncți, le perenă numele în numirile cutărilor societăți, și așa mai încolo.

Dl H. se mai plînge și tîngueșce, că principiile direcțiunii critice nu sînt adoptate peste tot locul; că o mare parte din tinerimea transilvană și bucovinénă vorbeșce și scrie o limbă lipsită de dulcetta și farmecul limbei lui Alecsandri, Negruzzi șcl.; că această provine din creșcerea ei prin școle, unde nu este introdusă pretutindeni o lectură alésă din scriitorii noștri cei mai buni; că scrierile lui Alecsandri, Bolintinean, Alesandrescu, Eminescu, T. Maiorescu, Odobescu, Bălescu, Slavici, Negruzzi, Gane, încă și povestile lui Crêngă și Ispirescu n'ar trebui să lipsescă din nici o școlă și de pe mеса nici unui Român bun; că scriitorii noștri de frunte sînt și ađi prê puțin cunoscuți la noi și aprețiați după adevărata lor valoare, încat unii nechiemați cutéază a se apucă să critice pe cei mai eminenti din ei (adeca să criticăm și totuși să nu criticăm? ori că critica să rămână privilegiu al direcțiuniștilor?) și alte asemenea. Fie însă destul atîta cu dl H.

Încă mai curioși și față de trecutul literaturii

nóstre mai nejuști, ca să nu dăcem adevărați copii terribili, sunt domni disertanți I. T. Mera și Septimiu S. Albini.

Primul, tot după referata dlui Fr., dăce, că „nu este nēm mai nenorocit decât acela, care apucă pe o cale de înaintare străină firei sale innăscute, și acesta precum în viața politică și socială, așa și în literatură; tinăra literatură rom. la începutul învierii sale a fost lovită de acesta sörte amară și tristă pentru noi; din norocire însă ca prin minune se redică o pleiadă mândră de bărbați, cari sânt meniți a regenera un nēm și ideile lui, a o rumpe cu trecutul, și a sădi în sufletul poporului lor un viitor măreț și glorios; prin acei binemeritați bărbați, cari partea cea mai însemnată sânt scriitorii dela „Junimea“, am apucat pe calea cea adevărată și am atras atențiunea străinilor culți din Europa apusenă asupra noastră; „Junimea“ are scriitori din mai tóte specialitățile, din istorie și filologie (intre ei Cihac, cel ce ne presentă Europei limba cel puțin de două ori mai slavizată, decum e de fapt), din filosofie și economia națională, din științele esacte, din jurisprudență, din literatura frumósă autori originali și traducători buni ai clasicilor străini, cari toți dar toți scriu într'o limbă curată (?) și neósă rom. așa, ca să fie înțeleși de tótă clasa Românilor, pentru care e scrisă.

Cum vedem, dl Mera crede, că de nu venia minunósă dsale pleiadă a direcțiuníștilor, eră p'ací să perim ca vai de noi. Toți literatorii noștri, de trei sute de ani și mai ales de pe la finele seclului trecut încóce până la 1867, âmblă pe căi și cărări rătécite, conducându-ne cu literatura împreună și națiunea cătră o sörte amară și tristă. Greșesc dară cei ce puneau acum începutul de regenerare a literaturii și limbii rom. la anul 1780 au cel puțin la 1821, căci iecă direcțiuníștii sânt destinați a regenera. încă numai de aci încolo, ginte-ne și ideile ei, și a sădi în sufletul poporului nostru un viitor măreț și glorios. Opera acesta ce-i drept ni se pune în prospect numai pentru viitor, dară acesta nu face nimic; căci tot direcțiuníștii singuri sânt cei ce-și atraseră deja atențiunea lumii civilizate din apus asupra ginteii latine din oriente. Și cum să nu o fie atras, când ceea ce literaturilor noștri de mai înainte și literaturilor altor popóră pe lângă multă diligență și osteneală și sacrificie numai în sute de ani le succese, direcțiuníștii o scóseră la cale ca deul Vulcan cu o singură lovitură a barosului său pe Minerva din capul lui Jupiter, o feceră „ca prin minune“ în puțini 10—15 ani, creându-ne din nimic literatură rom. cu scriitori din tóte specialitățile? Că-đi așa ceva merită a se pune alătura, decă nu în fruntea celor șapte minuni ale vechimei!...

Într'adevăr „difficile est satyram non scribere“. Într'adevăr nu șcii de ce să te miri mai mult în aserțele dlui Mera și consoți: de órba cutezanță au de négra ingratitude față de predecesorii adese-ori martiri ideilor și convicțiunilor cum și activității lor literare românești, prin ale căror sudori de sânge ajunssem ađi acolo, cât unii scriitori golășei să pótă, demulteorii din fotoliuri pré comóde și cu oficie proventuóse acumulate, blăteză cât i iea gura asupra acelor martiri cu desagii în spate, persecutați, esilați, morți prin cei carceri, și mai șcie Dđeu câte pățiți.

Lăsămu-le însă acestea; că-đi

Așá-i lumea, așá-i vécul:
Unii sēmēnă cu dracul,
Alții ca lei paralei,
Ce nu plătesc nici doi lei.

(„Panorama Moldovei“)

„fă bine și așteptă rău“. Întrebăm numai: ce gaură în ceriu s'a făcut, ca direcțiuníștii să stěrnescă atăta svară în țeră cu aceea, că un Nic. Ganea, Ioan Slavici, Iac. Negruzzi continuară pe începătorii G. Asachi, C. Negruzzi și alții în novelistica rom., aducându-o pe acesta căți-va pași mai aprópe de perfecțiune? Da; căci afară de sfera novejii, unde le sânt poetii — cu durere punem acesta întrebare, cari să intrécă pe marii măestri ai legendei și cântecului popular de arte, Alecsandri, ai baladei istorice, D. Bolintinean, ai imnului și odei naționali, A. Mureșan, ai fabulei, A. Doniciu, și pe ceialalți corifei din anii 40—50? Apoi în alalți rami literari și științifici? Pré fireșce ierăși continuațiuni ale predecesorilor, mai mult au mai puțin departe duse și succese; și acesta nu numai la direcțiuníști, ci și la ceialalți de dincolo și dincóce de munți, începënd dela căți-va cultivători rom. nu nedestri ai těrémului pedagogico-didactic, teologico-filosofic și matematico-fisical, până la nedirecțiuníștii filologi și istorici fruntași Cipariu, Hășdeu, Eud. Hurmuzachi și alții. Că-đi însuși dl Mera fórte înțelepțesce recunósce, că „cea mai însemnată și puternică parte din activitatea „Junimei“ o găsim pe câmpul literaturii frumóse, deóráce pentru o pěrundere mai adăncă a științelor se cere o dezvoltare însemnată și o sumă de esperiințe, ce nu se pot câștigă decăt în decursul unei vieți sociali și politice de mai multe secle.

Afară de aceea e încă mare întrebare, decă óre unele din tot așa de cetățeneștile și poporarele romanuri și nojele ale unui Ios. Vulcan, Vas. Ranta Buticescu, Alesandru Onaciu, Emilia Lungu, Teoc. Alexi și ale altor nu se pot mēsură întocmai cu produsele de acest soi ale „Junimei“, ori decă plane într'o privință séu alta nu le întrec? Că câteva foi germăne descoperiră în literatura noastră și relevară încă numai produsele respective ale dlor Iac. Negruzzi, Ganea și Slavici? Eh, cine nu șcie, cum s'au făcut de când e lumea și se fac desclinit în đilele nóstre reclamele de tótă specia, deci și reclamele literare? Nu tip de a înculpă ori suspiciună în acest respect pe cineva le aducem astea înainte; apere cerul! Dar ceea nu se póte negá, că criticarea opurilor literare și științifice încă în viața autorilor acelora e mai totdeuna împreunată cu pericolul de a măgulă póte pe unul și de a nedreptăți pe altul.

Șcim p. e., „si licet parva comparare magnis“, cum marele Shakespeare, fala Albionului, în vieță-și fu postpus altor dramaturgi englesi contimpurani, și cum abia cu un seclu și jumătate mai târđiu, pe la mijlocul seclului trecut, fu scos din întunerecul uitării și aprețiat după merit în Germania din incidentele reacțiunii contra școlei dramaturgice Gotsched, imitátore dramaturgiei franceșci. Peste tóte apoi mândria națională nu-i iertat să ne impedece de a întrebá, că pe când románimea ciscarpatină zace ascunsă dinaintea ochilor Europei sub velul, ca cel din fabulă și mitologie, tras peste densa de impregiurările politice-sociali nefavoritóre ale timpurilor din urmă, pe atunci asupra fraților de peste munți și asupra activității lor literare și de tot soiul ce óre a atras în mēsură mai mare atențiunea și simpatțiile lumii civilizate? Óre mai mult péna română, ori mai mult sabia română, care la Plevna și Balcani fulgeră omor?...

(Finea va urmă.)

Dr. Gregoriu Silași.

S A L O N .

Mișcări culturale rom. în Bucovina.

Cernăuți 149 1882.

(Teatru, — adunarea generală a Societății pentru literatura și cultura română, — primul congres bisericesc.)

Pré stimatle dle redactor!

Mai nainte v'am scris, dle redactor, că renumitul artist bătrân dl Mateiu Millo o să sosescă în Cernăuți cu o trupă alasă, de a da aci mai multe reprezentațiuni în timpul iarmarocului s. Petru.

Românii cât și străinii se bucurau de privilegiul, de a puté vedé o trupă alasă de artisti dintr'un oraș mare ca București. Se înțelege, Cernăuțenii avură nu odată privilegiul de a vedé în Cernăuți artiști mari. Așa ierna trecută angagiă directorul teatrului german din Cernăuți pe un artist de curte după altul de prin Viena și Germania, dară acestia viniră singuri fără de nici o trupă, și erau tocmai nu dintre cei dintâi, ci din categoria din urmă. Și Cernăuțenii cum sânt, ei îndată se jig-niră în onôrea lor și nu pré cercetară teatrul, bagatelisându-i într'un mod nemeritat.

Românii însă din contră șciură totdeuna de a se împune streinismului prin un teatru ales și de frunte. În Cernăuți au fost deja odată Millo și Pascali, și Vlădicescu în mai multe rânduri. Dară se întemplă și Românilor odată ceva omenesc, că sub o mască a unui teatru de frunte din București se arătă de odată în Cernăuți un dascal și pe lângă asta și archivar din orașelul Mihăileni de lângă Siret; deja în séra întâie se cunoscú după octoihurile lui, de ce calitate de artist e dlui. A dóua séra sala teatrului remase deșertă și dl dascal a părăsit îndată atins grozav orașul Cernăuți. Nu mult după asta sosi în Cernăuți și renumitul profesor de gimnastică din București, dl Petrescu, ca să deie câteva reprezentațiuni. Cu greu puteai stringe publicul; ruinat părăsi acest artist mare Cernăuțiul, sê-și caute cu arta lui cosmopolită noroc printre străini. Și în Leov găsi primire mult mai bună.

Într'a 9 iuliu a. a. sosi dela dl Millo o telegramă, prin care anunciă, că bolnăvindu-i se actorul cel mai bun, nu pôte vini acú, ci tocmai la anul viitor, căci o vinire după iarmarocul cel mare anual din Cernăuți n'ar avé nici un sens. Regretarea publicului Român eră mare. Sperăm, că la anul viitor vom avé fericirea de a salutá pe artistul îmbétrănit în capitala Bucovinei.

*

Într'a 25 iuliu a. e. a ținut „Societatea pentru literatură și cultură română în Bucovina“ a ei adunare generală. Deja au fost adunați cei mai mulți dintre membrii ei, când vice-președintele ei, dl Miron Calinescu se sui pe tribună și cu elocința-i rară vorbi despre meritele decedatului ei președinte Georgiu bar. de Hurmuzachi. Mésa președintelui eră îmbrăcată în negru și neocupată de cătră nimenea în tótă durată adunării.

Portretul dlui baron Georgiu Hurmuzachi eră asemene nvélit cu negru. Acest portret bine nimerit îl făcú dl Nico Mesieder. Acest tiner pictor promite un viitor bun, și întrece deja acú nu pe unul din acei pictori mulți, cari au învățat cu anii întregi la academiile de pictură. Dintr'un astfel de talent pôte să deviiă prin timp prin sirguința mare și ceva școlă academică un pictor bun.

Tótă adunarea ascultă în tăcerea cea mai mare discursul dlui Calinescu. Pe fețele tuturor se vedea

tristéța și părerea de réu pentru perderea acestui bărbat mare. George Hurmuzachi a fost înființatorul acestei societăți, el a fost al ei președinte prin 2 decenii, și el a fost acela, care împreună cu frații sei Constantin, Eudoxiu și Alesandru, și Arone Pumnul dela 1848 începând întorcea pe Românii Bucovineni scăpétați, cari ori ce au fost, numai Români nu, la datoría lor ca patrioți, la iubire de patrie și de națiune. Cine a trăit pe la a. 1848 o se fi vèdúť, ce erau Românii pe atunci. Au fost Români, cari nu vorbeau românește, și mulți dintr'ênșii nici nu o mai șcieau. În salónele boerilor se vorbea leșește și franțuzește, de te mirai, de unde Leși cu astfel de fisionomii Clerul român se tăvăliă în pravoslavnicie și eră bun propagător al rutenismului. „Is Român“ ajunse a însémná o specie anume curiosă de Slavi ortodocsi. Românii din Bucovina aveau în de comun puțin respect de sine. Aflai procesul descompunerii, ce acú se observă pe la Românii din Istria și din Macedonia și Bosnia. Puținii, ce mai remaseră fideli tradițiunilor române, erau réu priviți, formau pare că o clică. În acest timp de descompunere națională apărú familia Hurmuzachi și Arone Pumnul. Aceștia au șciut prin șciința lor înaltă, și printr'un tact deosebit de a aduce pe Românii din Bucovina la conșciința națională, la iubire de patrie. La anul 1848 edă Georgiu baron de Hurmuzachi o fôie sèptemănală română-germână, numită „Bucovina“, care atuncia făcuse atât efect și sgomot între streinii din Bucovina. Prin timp se consolidară Românii sub conducerea familiei Hurmuzachi la o așa de mare putere, încât au fost în stare de a deslípí Bucovina de Galiția, a cărei parte fecea Bucovina. Bucovina ajunse autonomă, intrând în rândul celorlalte țeri coronale ale Austriei. Pe la 1862 înființă Georgiu baron de Hurmuzachi societatea actuală română din Bucovina. Nu-i deci mirare, că mórtea unui astfel de bărbat are un echo atât de mare în tóte inimele Românilor din Bucovină, că mórtea lui reageză atât de mult în lupta de esistință a națiunii române din Bucovină. — Dormi în pace, tu martire al Românimei!

În locul decedatului baron Georgiu Hurmuzachi se alese președinte dl Victor baron de Stircea. Comitetul nou ales constă din domnii: Miron Calinescu, ca vicepreședinte, Nicolau baron Hurmuzachi, Mihaiu Piteiu, Ion Bumbac, Leon cavaler de Goian, dr. Mateiu Lupu, dr. med. cavaler de Volcinschi, Nicolau Ieremieviciu, Isidor cavaler de Zotta, Isidor cavaler de Onciul. Dl Mihaiu Piteiu, consilier superior de trib. vorbi contra schimbărilor celor dese în ortografia română. De cinci ori, díse dlui, am trebuit sê învăț ortografia română, și acú ne aflăm ierăși înainte a unei ortografii noué. Sê se stabilescă o ortografie, care sê fie mai puțin espusă schimbărilor dílnice. Cei din România au adoptat cea nouă a Academiei de șciințe din București; sê o adoptăm și noi din Bucovină, ca cei mai puținii la număr, ca sê ajungem la unitate în ortografie. Propunerea dlui s'a primit.

Pentru zidirea unei case s'a luat în ședința generală o decizie definitivă. Spesele s'au preliminar la 45,000 de florini v. a., dintre cari 20,000 s'or plătí din casa societății, ieră 25,000 de florini s'or luá împrumut la nou înființata bancă din Cernăuți: „Banca hipotecară“ etc. și cari s'or plătí în decurs de 25 de ani prin anuități anuale din veniturile casei. Boerii au promis de a da gratis lemnele și petrele necesarie. Directorul școlei de meserie din Cernăuți dl Laizner a promis a conduce zidirea fără nici un onorar, ce nu mult o sê micșoreze spesele. Luând în privire contribuiriile benevoles ale boerilor, cât și concursul gratis al dlui Laizner, spesele se reduc într'un mult și casa nouă a societății o sê aibă de sigur o valóre peste 60,000 de florini. Că

și în privința arhitecturii a se corespunde edificiului, e chizăsie conducerea dlui arhitect Laizner. Și asta putem afirma, când privim planul elucrat de dlui. El corespunde atât părții practice, cât și estetice. Orașul Cernăuți o să aibă în curând o casă frumoasă mai mult. După planul casa o se fie în 2 etaje, cu o sală mare în rândul întâiu. Cu zidirea o se se începă la anul viitor. Cu privighierea zidirii s'a ales un comitet special, a cărui președință a luat asupra-și pentru societatea binemeritatul consilier superior dl Mihaiu Piteiu, cărui a se mulțămescă societatea și posteritatea ideia edificării unei case proprii.

*

A doua zi (26 iuliu a. c.) mercuri eră deschiderea congresului gr. or. bisericesc, ce de mult îl doriau și-l așteptau Bucovenienii. Deja marti (25 iuliu) se anunță festivitatea prin 21 de împușcături din săculeșe. Până după unul noapte se celebră în biserica catedrală din Cernăuți privighierea de mai mulți preoți. Deasupra intrării bisericii se aflau însemnele țării. Deja la 6 ore demineta auziră Cernăuțenii împușcarea a 21 de împușcături. Toți se grăbiră la catedrală. La 8 ore demineta sosi metropolitul Pr. S. Sa dr. Morariu. La 10 ore demineta se sfirși liturgia și în șiruri lungi de cărete și căruțe se mișcară cu încetul deputații congresuali spre reședința mitropolitană. În fruntea lor se aflau 2 ceremonieri: dl dr. Piteiu și dl Ciuntuleu. Lângă reședința i așteptă un număr public. La 10^{1/2} de ore plecă deputațiunea constătoare din dnii: Georgiu cav. de Flondor, Nicolau baron Cirste, Ion Cocinschi, Ion Sbiera, prof. d. univ., Cantemir, protopop, Isidor de Onciul, Eusebiu Popoviciu și dr. Țurcan, cu 2 ceremonieri în frunte spre a invita pe comisariul regesc, dl baron Alesani, președintele țării, la congres. După 11 ore d. intră în sala congresului Pr. S. S. metropolitul dr. Morariu cu asesorii consistoriali d. dr. Vasiliu Ilașeviciu și Mihaiu Comoroșan; deputații congresuali cât și publicul număr adunat și ales îl întâmpină cu „să trăiescă“. În curând sosi și comisariul regesc însoțit de deputațiunea congresului. La porța reședinței îl întâmpină vicariul general al metropoliei, dl archimandrit Arcadie Ciupercoviciu, carele îl petrecu între spaliur format de către alumnii seminariai în sala congresului. Dl comisar regesc eră îmbrăcat în uniformă de gală, și eră însoțit de conducătorul biroului presidial al guvernului de dl Orest Reneiu de Hirșeni. La ușa salei îl întâmpină metropolitul și-l conduse la scaunul destinat.

Sala congresuală a metropoliei Cernăuțene e tare mare și frumos decorată. Pardosela ei e din marmor, asemenea și pereții sunt decorați cu marmor alb și negru, observându-se în firidele și incovăeturile fel de fel de icone din istoria bisericescă. Pictura este nu pre bună și cu greu va studiă posteritatea cândva clasicitatea ei, cum se studiază cea din bisericile și dela vatican din Roma, Belgia etc. Dară pictura s'a plătit forte scump, de n'o lucrau numai niște pictori necunoscuți și din categoria din urmă de pe la Viena. Pilastrii rotunzi și groși susțin o galerie, ce duce giur împregiurul salei întregi; ea i lucrată de petra albă și arată nu un mic contrast prin simplitatea ei contra marmorei de pe pereți și pilastrii de marmor cum și contra acoperemintului salei, care în formă de cupolă bizantină e decorat într'un mod polichromic artificios. În galerie duc trepte înguste din tinda cea frumos decorată a etagiului întâiu, ce nu împedecă pe damele în toaleta lor cea frumoasă de a le urcă n'a se postă în galerie, spre a vedé deschiderea primului congres din Bucovina. O parte a galeriei ocupau cântăreții nou înființatei societăți române de sodali: „Armonia“; ei

toți au fost îmbrăcați în frac și mănușe albe. La intrarea presidentului intonară ei imnul împărătesc: „Dómne sfinte“ etc. Apoi cântară imnul festiv elucrat de către T. Ștefanelli. Astă societate jună a făcut în scurt timp progrese mari. Toți au fost uimiți de executarea ei. Avem firma speranță, că astă jună societate o se deviiă centrul și foculariul artei musicale la Români din Bucovina.

În sala congresului cât și în sala așa numită „roșie“ steteau oșpeții invitați prin bilete. Mult se regretă din partea comitetului arangiător, că unii dintre oșpeți n'au venit acomodat îmbrăcați festivității, de și ei trebuiau să șcie, că deschiderea primului congres e o festivitate mare pentru ori ce Român.

Comisariul regesc deschise congresul în limba germană, și respică, că-și ține de o favore deosebită de a puté implini în activitatea lui ca președintele țării o dorință atât de mult așteptată (bravo) și dlui nici nu se îndoiesce, că adunarea înaltă va luá astfel de decisiuni, cari corespundend intențiunilor împărătesci vor fi vrednice de a produce folose pentru timpuri eterne bisericii gr. or. din Bucovina. Apoi vorbi Pr. S. mitropolitul dr. Morariu într'un discurs mai bine de o oră despre însemnătatea autonomiei bisericesci, despre reprezentanța bisericii, despre congres, documentând asertiunile și deducțiunile făcute prin citatele renumiților scriitori eclesiastici din evul mediu și cel modern. Publicul eră mult uimit de științele cele înalte ale acestui erudit bărbat; așa un metropolit nici n'a reședat încă în Bucovina. Discursul seu finí Pr. S. S. metropolitul mulțamind Maj. Sa împăratul pentru conchiimarea acestui congres, la ce sculându-se toți deputații, strigară într'un glas: „să trăiescă“!

De notari provisorii se denumiră dl Ion Sbiera și Calinescu; de scrutatori: dl Isidor Onciul și Nic. bar. de Hurmuzachi.

Pr. S. S. metropolitul și președintele congresului face propunerea, de a primi următoria adresă de mulțamire către Maj. Sa împăratul: „Confesionali gr. or. din Bucovina serbeză în astă zi, în care s'au adunat pentru prima oră deputații aleși a stării preoteșci și mirene la o achitate unită în sfera afacerilor interne ale bisericii, o festivitate, care deschide o viêtă nouă, însuflețită de sântul obiect, pentru viitorul bisericii. M. S. binevoiescă de a primi respicarea sentimentelor de mulțamire ale tuturor stărilor poporáciiun gr. or. din Bucovina. Dđeu să aperse, Dđeu să țiiă pe M. S. și casa înaltă împărătescă“. Se primeșce unanim.

În a doua ședință, ținută vineri într'a 28 iuliu se verifică întâiu protocolul ședinței prime. Dl dr. Mateiu Lupu raporteză despre alegerile congresuali, cari se aprobéză după raport în unanimitate. Se procede la alegerea comitetelor singuraticice. Dl Isidor de Onciul face propunerea, ca să se alégă un comitet constătoriu din 7 mireni și 7 preoți, care împreună cu metropolitul ca președinte al lui, se elaboreze statutele congresului. Se primeșce unanim. Dl baron Victor de Ștircea e de părerea, că tuturor deputaților congresuali se fie iertat de a participă la debaterile acestui comitet, însă fără vot decisiv. Se primeșce asemenea unanim. În aplausele întregi adunări depune președintele congresului Pr. S. S. metropolitul un proiect elucrat de dlui al statutelor congresuale cât și al regulamentului de alegere.

Dl Calinescu face propunerea, că acest proiect să se deé comitetului din sus spre decisiă: se primeșce. Apoi se aleg de vice-președinți: dl baron Alesandru de Vasilco și archimandritul Arcadie Ciupercoviciu. Președintele închide congresul în numele împăratului.

Adunarea Asociațiunii transilvane.

Ședința II.

Ângustimea colónelor noastre nu ne iertă să reproducem în estens toate procesele verbale ale adunării din Deș, vom însemna dar numai următoarele momente de frunte.

Ședința a doua se deschise la 28 august. În acesta comisiunea de înscriere de membrii noi raportă, prin dl Alessiu Bogdan, că a mai încasat 25 fl. dela unii membrii noi. Apoi raportorul comisiunii pentru reviziunea rațiocinilor, dl Grigorie Pletos, arată, că rațiociniile s'au găsit în regulă, deci se votă comitetului central absolutiv. Comisiunea de propuneri, prin raportorul dl dr. A. P. Alexi, propuse și adunarea primi să se publice conspectul stipendiștilor și al ajutorărilor din partea Asociațiunii dela întemeierea sa din 1862 până la 1882 și decise ca pentru viitor conspectul să se continue. Asemene se primi ca stipendiile de câte 100 fl. pentru tinerii cari ar voi să se perfecționeze în lemnărie, să se publice și în viitor. Se mai primi ca averea lui Avram Jancu testată Asociațiunii să se vîndă; propunere în privința acesta s'a făcut de dl dr. Abs. Todea. Asemenea la propunerea dlui dr. Todea se primi ca Asociațiunea să pôtă vinde averea testată de Joan Jancu fost paroc în Vidra-de-sus, veduvei repăusatului care a oferit 1400 fl. Propunerile relative la înființarea de stațiuni meteorologice sub auspiciile Asociațiunii transilvane se tanspuseră comitetului central spre studiere și raportare în altă adunare generală.

Urmă raportul comisiunii bugetare. Raportor dl J. Ciocan. Ietă decisiunile: adunarea generală acceptând motivele presintate de comitet în raportul seu, hotărășce că de acum înainte anul de gestiune al Asociațiunii este anul solar, adeca dela 1 ianuarie până la 31 decembrie a fie carui an, prin urmare bugetul viitor se va votă dela 1 sept. 1882 până la 31 dec. 1883.

Avënd în vedere, că speșele de administrație se fac de o potrivă pentru toate fondurile, ce stau sub administrația Asociațiunii: se decise, ca pe viitor toate capitalele, fondurile, fundațiunile și depozitele ce se află în administrațiunea Asociațiunii, să contribue la fondul Asociațiunii titulo speșe de administrare cu 1% pe an din capitalul fondului administrat.

Ședința întreprindându-se la miédădi, se urmă după miédădi.

Se statori bugetul pe septembrie 1882 până la 31 dec. 1883 în suma de 6706 fl., din acesta sumă pentru administrațiune și pentru stipendii și ajutóre s'a hotărit a se da 6598 fl. 9 cr., restul de 107 fl. 4 cr. va remâne în folosul fondului.

Pentru investirea averii Asociațiunii în viitor se statoriră următoarele principii: cu sumă până la 20.000 fl. să se asigure pentru Asociațiune o realitate de casă în Sibiu; să se investescă așa, ca $\frac{1}{4}$ din averea întregă să se depună în bani la institute bune de păstrare, pentru fructificare, ieră $\frac{3}{4}$ a averii să se investescă în efecte publice bune.

Dl George Baritiu, primul secretar, oferî adunării generale suma de 100 fl. pentru a se creă pe un an două stipendii de câte 50 fl. pentru fetețe orfane, ce urmază cursul la vr'o școlă elementară.

Se raportă, că suma întregă a banilor încasați la acesta adunare generală e 396 fl.

Din scurțimea timpului dnii dr. A. P. Alexi și Simeon Stoica nu-și putură cetî disertațiunile.

Viitorea adunare generală se va ține la Brașov, la timpul care se va ficsă de cătră comitet în înțelegere cu inteligența română din Brașov. Cu ocașiunea acelei adunări se va inaugură și monumentul lui Andreiu Mureșan.

Bal la Năsăud.

— În 18 august. —

Este un vechiu us, ca la 18 august c. n. ziua Majestății Sale împăratului Francisc Iosif I, să se țină aici ședințele comitetului fondurilor școlastice granțiereșci, care apoi dureră vr'o câteva zile. Cu astă ocașie junimea studioșă dela diverse universități și alte școle înalte convin în fie-care an, conșcolarii cei vechi se revéd, și string mai tare legăturile de amicetă — ier bētrării și patronii se bucură din inimă când își véd copii lor: atăția juni cu cunoșciințe din mai toți ramii științelor și arților moderne.

O mare sērbătore, de o duplă însemnătate este ziua de 18 august pentru năsăudeni.

Studentiunea arangieză apoi în sēra de 18 aug. un bal, din venitul căruia s'a format deja un fond, care ađi se sue aprópe la 300 fl. v. a. și din care fond la timpul seu au să se ajutoreze studenții academici năsăudeni mai sēraci.

Acest bal s'a arangiat și în anul acesta și nu a remas îndērēptul balurilor din anii trecuți, căci atāt în privința morală cât și în cea materială a avut un succes strălucit.

Întru cât mi s'a spus din partea arangiătorilor, cari sânt demni de laudă pentru buna arangiere a balului, venitul curat din anul acesta se va redicā pân' peste 50 fl. v. a.

Dar să arunc o privire fugitivă în sala de bal și să privim frumoșele dame ce-au redicat splendorēa acestui bal prin frumșeța și toilettele lor.

Întrând în sală pe la órele 9, córdele viórelor respādeau dulci melodii de hore româneșci, lāsând a recunóșce într'ensele că se jocă favoritul joc al someșnilor: Someșana.

Dar ceea ce mai mult m'a suprins, la vederea acestui joc, eră o tineră fetiță în fruntea jocului, în port național românesc — o combinație din portul din România cu cel original și simplu dar cu mult gust al Someșnilor.

Întreg costumul eră, de și nu bogat, dar cu mult gust și eleganță lucrat. Flecsibila fetiță eră dșóra prof. gimn. Pavelea.

Mult aș dorî ca acest exemplu să fie mai des imitat și de celelalte dșóre năsăudene, cu atāt mai mult, căci după cum se șcie în România și chiar în Transilvania a început a se portă portul național la toate balurile.

După Someșană musica a cāntat un frumos vals, de curēnd compus de Strauss — Kusswalzer — când apoi balul și-a început adevēratul seu curs, durând cu o mare veselie și animositate până cătră 4 óre demineța. Balul a fost și în anul acesta frecventat de un public de și nu în așa mēsură ca în anii trecuți, totuși astfel încāt la primul cuadril au jucat 20 pārechi, ier la Romana primă 16.

Îmi voiu luā libertatea a ve spuue și numele acestor dame și damicele cari au onorat cu presința lor balul academicilor.

Dintre damele mai tinere: Dómna: Lucretia Moisil, Anastasia Popițan; dna Cirlea din Alba-Iulia; dna Elisabeta Tanco, Iosefina Mureșan, Luisa Isip, Elisabeta Domide, Emilia Vlasin, Raveca Dumbrava, Ana Slavóca și altele.

Ier dintre mândrele stelute ce ne-a luminat în decursul acestei neuitate seri; amabilele damicele:

Rosa, Leontina și Aurora Goldschmidt; Emilia, Paulina și Mariția Mihailăș; Amalia Picu, Flora Petri, Valeria Pavelea, Maria și Ana Vărărean, Ana Precup, dșóra Chifa și multe altele, a căror nume n'am avut onorul a-l cunoșce.

Aș dori ca s'era de 18 aug. 1882 se remănă ne-stersă în inimile celor ce s'au bucurat de d'nsa și să se repeteze cât mai des.

Meduvius.

Ruptura Tessin lângă Airolo.

— Veți ilustrațiunea din nr. trecut. —

La punerea sub presă a numărului trecut s'a făcut o greșelă. S'a schimbat ilustrațiunea. În loc de ceea ce înfățișează „Ruinele Chiorului” s'a pus o altă ilustrațiune, care represintă „Ruptura Tessin lângă Airolo”.

Rogăm dar pe cetitorii noștri, să ștergă subscrierea ilustrațiunii din nr. trecut și s'o înlocuiască cu titlul acestor șire.

În nr. presinte publicăm ilustrațiunea „Ruinele Chiorului”. Acesta fiind deja esplicată în nr. trecut, vom dice câteva cuvinte despre cea publicată din greșelă în acel numer.

Ilustrațiunea din nr. 35 înfățișează o ruptură în muntele St. Gothard, prin care acuma trece locomotivul, legând două țeri la olaltă.

Acest punct e unul din cele mai romantice din câte se pot întipui. O stâncă tăiată în două, șerpuint în adâncime un riu sprinten; o mică punte conduce peste riu, ier sus o admirabilă șosea ofere călătorilor prospectele cele mai minunate.

I. H.

Literatura și arte.

Gramatică română. Dilele trecute primirăm de odată trei gramatice, scrise de profesori români, două pentru limba română și una pentru cea greacă. Una din cele prime, precum mai scriserăm, e a dlui Vasile Măndrean, profesor licențiat în filologia clasică. Titlul lucrării dsale este: „Gramatică română, în școlile elementare, tractată din bucăți de cetire. Curs practic pentru învățătorii și învățătoarele, cari instruază școlari din anul al 3-le și al 4-le de școlă, precum și pentru elevii institutelor preparandiale seu normale. Partea I. Lugos, 1882. Editura autorului, în Caransebeș. Prețul 1 fl. 20 cr.

Gramatica limbei române. Acesta e titlul gramaticei a doua, compusă de dl Ștefan Neagoe, profesor de limba și literatura română la liceul din Bêrlad în România. Acesta gramatică e destinată pentru clasele gimnasiale și ca atare e autorizată de ministerul instrucțiunii publice și cultelor. Edițiunea de față e a șesea adaugită și îmbunătățită. Prețul 2 lei 50 bani.

Gramatica limbei elene, a treia gramatică, este prelucrată după G. Curtius de dl Ștefan Iosif profesor și director la gimnasiul român gr. or. din Brașov. Prețul 1 fl. 50 cr. Despre toate aceste trei lucrări vom publica o dare de semă din condeiul colaboratorului nostru specialist.

Noul călindar de casă pe anul comun 1883, edat de tipografia Alexi în Brașov, a apărut. În frunte publică portretul și biografia dlui Iacob Bologă. Afară de partea calendaristică cuprinde următoarele materii: Un vis mântuitor, (care a apărut mai întâiu în fôia noastră), de Theochar Alexi; Tărășca, poveste rusescă; Foi din memoriile s'ermanului vicar parochial dela Wiltshire; Industria românescă; Rađa, poezie; Mușcătura de măr; Diverse; t'ergurile; poșta, telegraful, timbre; căli ferate etc. Prețul 30 cr. Recomândăm publicului acest călindar ieftin și bine compus.

Di Teodor V. Păcățian, carele a publicat și în fôia noastră câteva poezii, a dat sub tipariu un volum

de poezii cari vor apăre sub titlul: „Flori de toamnă” la sfârșitul lui octombre. Prețul de prenumerațiune pentru edițiune simplă e 1 fl., pentru edițiune de lucș 2 fl. Banii sânt a se trâmite la autorul în Zsadány per Merczifalva, comitatul Timișorii.

Predice. Di Vasile Criste, preot în Zalnoc per Mojad în Sêlagiu. publică invitare de prenumerațiune la o culegere de predice prelucrate de dsa. Prețul de prenumerațiune pentru tomul prim e 1 fl. 55 cr.

C e e n o u ?

Șciri personale. *Mostenitorul de tron Rudolf* va sosi la 21 l. c. la M. Oșorheiu, de unde va merge la Gurghiu a face vênătore. — *Archiducele Iosif* va face la 26 l. c. inspectiunea trupelor de honveđi concentrate la Lugos și va locui la episcopul Mihali. — *Episcopul Melchisedec* din Roman călătoreșce prin Bucovina visitând mănăstirile și studiând instituțiunile, documentele și inscripțiunile; este însoțit de pictorul Bucevschi, care decopiează unele portrete, tipuri, inscripțiuni și monumente. — *Generalul Leonida Popp*, șef al cancelăriei militare din Viena, a fost numit al doile adjutant general al Maj. Sale. — *Di B. P. Hasdeu* s'a întors la București din călătoria ce a făcut la Paris și la Genova, unde a descoperit mai multe documente însemnate privitoare la România.

Hymen. *Di Florian Selagian*, cleric absolut al dieceșei oradane, ș-a încredințat de soție pe domnișora Cornelia Bandiciu, fiica parocului din Pișcolt Michail Bandiciu. — *Dr. George Muresian*, medic orășenesc în Beiuș, țilele trecute ș-a serbat cununia cu dșora Rosa Palfy, fiica dlui Ștefan Palfy, oficiant catastral — *Di Teofil Hosszu*, inspector școlar în pensiune, s'a căsătorit cu v'eduva Iudita Nagy în Mociu.

Môrtea lui Alessiu Popoviciu a st'ernit durere în toți românii cari l'au cunoscut; dar mai ales în părțile aradane, unde d'nsul a trăit și lucrat, bucurându-se de stimă generală. Îndată-ce se allă șcirea durerosă, familia gelitore primi mai multe depeșe de condolință, dintre cari prima vini dela Pr. Ssa părintele episcop diecesan Ioan Mețian; ier la actul inmormentării se întruni un număr forte mare de inteligență română. Șese colegi ai repausatului duseră coseiugul și nu remase nici un ochiu neudat de lacrimi la mormântul, care a închis în sinul seu un pr' bun părinte de familie, un român de model și un caracter firm. Trei titluri la jale, și noi toate le simțim. Durerea noastră e mult mai mare, decât se putem găsi cuvintele potrivite pentru aprețuirea acestei perderi mari. Dăm dar cuvântul colegilor noștri dela alte țiare. „Biserica și Școlă” din Arad consacra memoriei adormitului următoarele șire: „Alessiu Popoviciu advocat în Comlăuș, ases. consistorial, deputat congressional etc. a încetat din viață mercuri în 25 august st. v. la ôrele 11 nainte de mieđăđi. Acesta șcirea durerosă ne cuprinse pe toți amicii și stimătorii defunctului ca un fulger deodată și neașteptat! A murit Alessiu Popoviciu și prin môrtea lui perdurăm pe cel mai neobosit și valoros luptător și ap'erător al intereselor noastre naționale și bisericășci! Am perdut pe un bărbat constant în principii, și perseverant la lucru! Am perdut pe bărbatul, care nu numai urmă, ci ênsuși eră acsioma întrupată: „Amicus Plato, amicus Socrates, magis amica veritas”. În adev'er Alessiu Popoviciu singur a fost din acele caractere rare, care neprivind în față, pururea a judecat faptele omului. Astfel se caracterisă într'ega lui viață publică. Ca un bărbat, care ș-a iubit națiunea sa până la fanatism, el a luat parte activă la toate mișcămintele naționale câte au avut loc dela 48 încôci, cu deosebire la cele din comitatul Aradului, încât putem dice, că n'a fost nici o adunare națională, unde Alessiu Popo-

viciu să nu concure cu inteligența și cu sfatul său, n'a fost congregațiune comitatensă unde el să nu alerge pentru a apăra interesele poporului, când se agită despre acestea. În adunările bisericești, în congrese, în sinode, în consistorii, Alessiu Popoviciu nici odată nu lipsi delă postul său, el eră totdeauna cel întâiu! Golul ce a lăsat dară în urma sa este mare și intristarea noastră cu atât mai durerosă, cu cât în timpul de față avem puțină speranță d'a-l pute înlocui în viața noastră publică prin alt factor valoros și tenace cum a fost densus. În mormântarea defunctului s'a făcut vineri la 10 ore înainte de miezăzi în Comloș cu o pompă cuvenită, oficiând la serviciul funebru 18 preoți sub conducerea protopresbiterului Constantin Gurban, ier la finea serviciului părintele ierom. și ases. ref. Augustin Hamsea, printr'un discurs funebru lucrat și predat cu multă artă oratorică, a făcut elogiul vieții pline de merite naționale și bisericești a repausatului în Domnul! — „Luminătorul“ din Timișora publică un necrolog de asemenea înțeles, încheiând cu aceste cuvinte: „Putem deci dice cu drept cuvânt despre densus, că nu numai familia lui, ci și națiunea a suferit o pierdere grea prin mărta lui!“ — Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată!

Mulțămii publică. Tote acele onorabile familii și persoane, cari atât prin depeșe și scrisori de condolință, cât și prin asistarea lor la actul funebru, aduseră tributul stimei lor față de memoria mult iubitului și neuitatului nostru cap de familie *Alessiu Popoviciu* și prin acesta ne produsera o dulce mângâiere sub cruda lovitură a sorții: primescă pe acesta cale sincera noastră mulțămii. Comloș 10 sept. 1882. *Familia gelitoare.*

Balul Asociațiunii transilvane la Deș a avut un mare succes și a durat până demineta la 6 ore. Scurta notiță ce primirăm, ne însemnă, că au luat parte următoarele dame: dómnele: Maria Cosma din Sibiu, Ana Stețiu din Gherla, Filip din Remetea, Stoica din Abrud, Péterfy, Gabr. Man din Deș, L. Hosszu din Deș, Fumos din București în costum național, Colcer din Blaș, A. Pop din Lăpușul unguresc, și dșorele Aurelia Roșescu din Cluș în costum național, Silvia Roman din Sibiu, Maria și Ana Filip, Aurelia Suci, dșorele Pop din Gherla, Victoria Imbuzan din Năsăud, Vilemina Bogdan din Deș etc. În paușă 12 tineri au jucat „Călușorul“ și „Bătuta“.

Reuniunea învățătorilor români din diecesa Caransebeșului va ține adunarea sa generală în zilele de 19, 20 și 21 septembrie st. v. în opidul Ciacova, comitatul Timișorii. Cei ce vor călători la acesta adunare, vor avé favoruri de preț pe calea ferată a societății austriace.

La Timișora, suburbiul Fabric, reuniunea învățătorilor români gr. or. din districtul Timișorii ține ađi, în 4/16 sept., cu ocașiunea adunării sale generale, și o petrecere cu joc.

Damele române din Abrud, aprețuind însemnătatea unei școli de fete, s'au însoțit în o reuniune pentru înființarea unei atari școli. Statutele fure întărite de guvern, și reuniunea se constituie la 7 maiu, alegându-se presidentă dna Ana Gall, vice-presidentă dna Ana Filip, cassarésă dna Ana Ivașcu, secretar dl Alexandru Ciura; ier în comitet damele: Elena Adamoviciu, Ioana Bălos, Maria Vlad, Ana Lobonț, Florentina Têrnovean, Rosa Pop, Iosefa Ciura, Ludmila Draia, Elena Baritiu, Amalia Tobiasș, tote din Abrud, din giur damele: Eufimia Căian, Elena Baișan și trei bărbați de

încredere. Reuniunea are deja 2150 fl. și face apel la publicul român spre a mai contribui pentru scopul acesta.

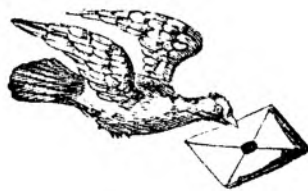
Școli de țesut în Marămuș. În luna trecută s'a ținut în Sighetul Marmației o expozițiune industrială și de manufacture, în care în deosebi manufacture țărancelor române atraseră atențiunea. Efectul fu atât de mare, încât — în urmarea raportului ce i s'a făcut — ministrul de comerț și de industrie vré să înființeze în unele comune școli de țesut. În privința acesta a și cerut informațiuni delă comitele suprem. Și așa se speră, că acele școli în curênd se vor și deschide.

Normaliștii bėrlădeni, despre cari scriserăm, că sub conducerea bravului profesor al lor Jon Popescu, și în anul acesta făcură excursiune până la Brașov, după două luni, în sâmbeta trecută se rentorseră la Bėrlad. Acolo fure primiți de un public numeros, ier primăria le dete sėra o mesă bine asortată. Se rostiră mai multe toasturi și veselă eră generală.

Congresul studenților români se va întruni la Băcău în România la 5/17 septembrie. Conform programei publicate, congresul va dură patru zile. În una din aceste vor face excursiune și la Tergul Oanei unde este înmormântat Constantin Negri, și la mormântul acestui mare bărbat vor ține discursuri, și vor depune în biserică bustul lui. În celelalte zile se vor ascultă disertațiuni, comunicări, se vor alege comisuniile de organizare și se va trage la sorți orașul în care se va ține viitorul congres.

O nouă cale. O societate de capitaliști americani își propune d'a deschide o nouă cale a Statelor-Unite în Europa prin Terre-Neuve și Galway (Irlanda) printr'un drum de fer care va trece prin Scoția-Nouă și Terre-Neuve. Calea între Londra și New-York se va scurtă astfel cu două până la patru zile. Lucrările au început și vor ține cinci ani.

Poșta Redacțiunii.

Redactorul acestei foi, absentând mai bine de cinci săptămâni, cere scuzele sale, că numai zilele viitoare va pute răspunde la numeroșele scrisori câte i s'au adresat în restimpul acesta.

Dlul T. C. in Arad. A sosit. Ve mulțămim. Se va publică în-

dată ce vom dispune de spațiu.

Dlul D. O. O. in Cernăuți. Anticitățile vor urmă'n curênd. Fotografia însă, durere! nu se pôte întrebuișă.

Dlul N. P. in Brasiov. Răspunsul va urmă negreșit în nrii viitori. Causa amânării a fost numai absința redactorului.

Dlul C. Gr. S'a pus între cele ce se vor publică.

Dl I. S. Paul este rugat a ne împărțăși adresa dsale.

Petrosieni. Adiolul nu se pôte publică.

Călindarul săptămănei.

Ţiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sėrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminecă	5	17	Pror. Zacharia.	5 39	6 9
Luni	6	18	Min. Arch. Mihail.	5 41	6 7
Mărți	7	19	M. Sosont.	5 42	6 4
Mercuri	8	20	(†) Nascere, Pr. F.	5 43	6 3
Joi.	9	21	† PP. Ioachim și Ana.	5 44	6 1
Vineri	10	22	Mța Minodora.	5 46	5 58
Sămbetă	11	23	Cuv. Teodora.	5 48	5 56

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.